

24. 7. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Může být člen statutárního orgánu kapitálové společnosti považován za zaměstnance ve smyslu čl. 22 bod 1 nařízení Brusel I bis? Tzv. případ „Bakala“

V názvu článku položená otázka byla řešena Vrchním soudem v Olomouci v usnesení sp. zn. 5 Cmo 224/2018, ze dne 24. 4. 2019 ve sporu mezi obchodní společností Správa pohledávek OKD, a.s. a pěti fyzickými osobami o zaplacení 1 773 408 706 Kč s příslušenstvím z titulu na náhradu škody, kterou měli žalovaní žalobkyni způsobit jako členové jejího představenstva při výkonu této funkce, přičemž nárok byl žalobkyní vůči těmto osobám uplatněn v intencích § 194 odst. 5 obchodního zákoníku jako solidární plnění, tedy plnění společné a nerozdílné.

Řízení před soudem prvního stupně (čl. 5 odst. 3, čl. 7 odst. 2 ve spojení s čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis)

Ke skutkovému stavu věci. Žalobou doručenou soudu prvního stupně dne 14. 2. 2018 se žalobkyně po žalovaných 1., 2., 3., 4. a 5. domáhá uložení solidární povinnosti zaplatit jí částku 1 773 408 706 Kč se zákonným úrokem z prodlení od 1. 2. 2015 do zaplacení. Přitom tvrdila, že žalovaní jí způsobili škodu nejméně v této výši svým jednáním, které bylo v rozporu s péčí řádného hospodáře, zejména s povinností loajality. Žalovaní od května 2010 do září 2012 vykonávali funkci členů představenstva žalobkyně, které v letech 2010 a 2012 navrhlo rozdělení a provedlo výplatu zisku a ostatních kapitálových fondů ve výši 18 897 500 025 Kč. Žalobkyni vznikla škoda ve výši 18 897 500 025 Kč, a dále ve výši 2 786 785 110 Kč odpovídající úrokovým nákladům spojeným s financováním výplaty tohoto zisku a ostatních kapitálových fondů v uvedených letech. Žalobkyně se po žalovaných domáhá pouze části této škody v žalované výši 1 773 408 706 Kč, jež vznikla zcela zjevným a mimořádně nemravným porušením právních předpisů. K výplatě uvedeného zisku a ostatních kapitálových fondů žalobkyně mohla použít vlastní zdroje, ale tyto na základě rozhodnutí představenstva použila k předčasnému splacení úvěru z úvěrové smlouvy o syndikovaném úvěru ze dne 14. 2. 2006, jež byla úročena úrokovou marží v rozpětí od 0,65 p. a. do 1,5% p. a. Vzápětí po splacení tohoto úvěru žalobkyně dne 12. 7. 2010 uzavřela v souladu s rozhodnutím představenstva novou smlouvu o úvěru, a to se svým jediným akcionářem New World Resources B.V. („NWR“), a to s úrokovou marží až 8,115% p. a. V důsledku toho tak žalobkyně na úrocích ze smlouvy o úvěru s NWR zaplatila o 1 773 408 706 Kč více, než kolik by zaplatila dle smlouvy o syndikovaném úvěru.

ARROWS
advisory group

K mezinárodní příslušnosti soudů České republiky žalobkyně uvedla, že je dána dle čl. 4 odst. 1 ve spojení s čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I, přičemž i když jsou žalovaní 1., 4. a 5. fyzickými osobami s bydlištěm v členském státu Evropské unie, mohou být žalováni dle čl. 5 odst. 3 uvedeného nařízení u soudu místa, kde došlo či mohlo dojít ke škodné události.

Tři z pěti žalovaných vznesli námitku nedostatku pravomoci a příslušnosti soudů České republiky k projednání a rozhodnutí věci s tím, že mají bydliště v Nizozemském království, resp. ve Spolkové republice Německo.

Soud prvního stupně po těchto námitkách dospěl k závěru, a to s ohledem na úpravu **nařízení Brusel I bis a s přihlédnutím k judikatuře SDEU**, že soudy České republiky jsou příslušné k projednání a rozhodnutí věci, a to vůči všem žalovaným.

Předmětem řízení je totiž dle Krajského soudu v Ostravě žaloba na náhradu škody, kterou měli žalovaní žalobkyni způsobit jako členové jejího představenstva při výkonu této funkce, přičemž nárok je v souladu s **ust. § 194 odst. 5 obchodního zákoníku vůči těmto osobám uplatňován jako solidární plnění, tedy plnění společné a nerozdílné**. Navíc žalobkyně je tzv. **českou korporací**.

Kromě žalovaných 1., 4. a 5. je solidární plnění požadováno také po žalovaných 2. a 3., jež mají bydliště na území České republiky. Tvrzená škoda měla vzniknout v důsledku rozhodnutí statutárního orgánu žalobkyně - představenstva, tedy orgánu kolektivního, ve kterém v předmětné době funkci členů vykonávali žalovaní 1. až 5.

Krajský soud v Ostravě následně hodnotil judikaturu SDEU - konkrétně závěry z rozsudků ze dne 11. 11. 2010 ve věci Dita Danosa proti LKB Lizings SIA, C-232/09 (dále jen rozsudek ve věci **Danosa**), ze dne 9. 7. 2015 ve věci Ender Balkaya proti Kiesel Abbruch und Recycling Technik GmbH, C-229/2014 (dále jen rozsudek ve věci **Balkaya**) a ze dne 10. 9. 2015 ve věci Holterman Ferho Exploitatie BV a spol. proti F. L. Freiherr Spies von Büllenheim, C-47/14 (dále jen rozsudek ve věci **Holterman**) - , přičemž dospěl k závěru, že **ani jedno z uváděných rozhodnutí výslovně neřešilo otázku, který soud je příslušný k projednání žaloby na náhradu škody, jež byla způsobena v důsledku rozhodnutí kolektivního orgánu korporace**.

Citovaná rozhodnutí rovněž neřešila příslušnost za situace, kdy je požadováno po členech kolektivního orgánu korporace solidární plnění za porušení povinnosti při jediném jednání daného kolektivního orgánu.

Jak rozsudek ve věci Danosa, tak i rozsudek ve věci Balkaya, řeší otázku aplikace hmotného práva na ochranu zaměstnanců, kteří činnost obdobnou činnosti vykonávané v pracovním poměru pro korporaci vykonávají jako její statutární orgán, a to orgán individuální.

Rozsudek ve věci Holterman se rovněž zabývá žalobou podanou proti individuálnímu statutárnímu orgánu (a souběžně zaměstnanci) a výslovně nestanoví, že ve vztahu k posouzení příslušnosti je v dané věci nutno stanovit příslušnost výhradně podle čl. 22 bodu 1 nařízení Brusel I bis, jak se uvedeného domáhají žalovaní 1., 4. a 5.

Soud prvního stupně proto uzavřel, že závěry z uvedených rozhodnutí nelze aplikovat na projednávanou věc. V té souvislosti poukázal na znění preambule tohoto nařízení, a to body 16 a 21, dle kterých je v zájmu harmonického výkonu spravedlnosti nezbytné minimalizovat možnost souběžných řízení a zajistit, aby v různých členských státech nebyla vydána vzájemně neslučitelná rozhodnutí, přičemž současně platí, že by kromě místa bydliště žalovaného měla existovat i jiná kritéria pro určení příslušnosti založená na úzké vazby mezi soudem a podanou žalobou nebo usnadňující řádný výkon spravedlnosti. **Na základě uvedeného soud prvního stupně dospěl k závěru, že za situace, kdy je předmětem řízení nárok na náhradu škody, kterou měli způsobit žalovaní mající bydliště v různých členských státech, jako členové kolektivního orgánu korporace při výkonu funkce členů korporace, kdy je vůči nim uplatňováno plnění společné a nerozdílné, kdy někteří ze žalovaných mají bydliště na území České republiky a kdy škoda byla způsobena české korporaci na území České republiky, jsou k projednání**

žaloby příslušné české soudy, a to podle čl. 7 odst. 2 ve spojení s čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis. Jde totiž o případ, kdy dané osoby jsou žalovány ve věcech týkajících se deliktů odpovědnosti, přičemž je žalováno více osob společně, u soudu místa, kde má bydliště některý ze žalovaných. Současně je naplněna podmínka, že právní nároky jsou spojeny tak úzce, že je účelné je projednat a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí v oddělených řízeních. Na základě této argumentace soud prvního stupně námitky žalovaných 1., 4. a 5. o nedostatku pravomoci soudů České republiky věc projednat zamítl.

Proti tomuto usnesení podali společné odvolání žalovaní 1. a 5., a dále samostatné odvolání žalovaný 4.

Námítky odvolatelů (čl. 22 bod 1 nařízení Brusel I bis)

Žalovaní 1. a 5. (obdobně také žalovaný č. 4) namítali, že se soud prvního stupně vůbec nezabýval jejich tvrzením, že **nárok uplatněný žalobou v jejich případě spadá pod články 20 až 23 (kapitola II, oddíl 5) nařízení Brusel I bis, konkrétně pak čl. 22 bod 1, podle něhož platí, že „zaměstnavatel může podat žalobu pouze u soudu toho členského státu, v němž má zaměstnanec bydliště“, neboť na žalované je třeba pohlížet jako na „zaměstnance“ či „pracovníky“ s „individuální pracovní smlouvou“ ve smyslu unijního práva, a to právě s ohledem na judikaturu SDEU, konkrétně rozsudky ve věcech Danosa a Balkaya.**

Soud prvního stupně sice popsal podstatu soudních sporů v označených judikátech, avšak absolutně pominul podstatu, pro kterou byly žalovanými 1. a 5. citovány. V těchto rozhodnutích je totiž řešena zásadní otázka postavení členů statutárního orgánu obchodních společností podle unijního práva.

Soudní dvůr zde výslovně uvádí, že právní povaha sui generis pracovního poměru z pohledu vnitrostátního práva nemůže mít v tomto ohledu žádný dopad na postavení pracovníka ve smyslu unijního práva, a dále, že nemůže být pojem „zaměstnanec“ uvedený v čl. 1 odst. 1 písm. a) směrnice 98/59 definován prostřednictvím odkazu na právní předpisy členských států, ale musí být v unijním právním řádu vykládán autonomně a jednotně. Závěr, že na člena statutárního orgánu kapitálové společnosti, který pro tuto společnost vykonává činnost a je její nedílnou součástí, je nutno pohlížet tak, že má postavení zaměstnance pro účely uvedené směrnice, pokud svou činnost po určitou dobu vykonává pod vedením nebo kontrolou jiného orgánu této společnosti a pokud za tuto činnost pobírá odměnu do (věc Danosa), je univerzálně platný pro unijní právo jako celek a je třeba se jím řídit i v případě dalších unijních předpisů, nařízení Brusel I bis nevyjímaje.

V rozsudku ve věci Holterman SDEU ve vztahu k jurisdikci národních soudů Evropské unie konstatoval, že: „ ... v takové situaci, jako je situace, o níž se jedná ve věci v původním řízení, kdy společnost žaluje osobu, která vykonávala funkce ředitele a jednatele společnosti, s cílem dosáhnout konstatování pochybení, kterých se dotčená osoba dopustila při výkonu funkcí, a získat náhradu škody, musí být ustanovení kapitoly II oddíl 5 (články 18 až 21) nařízení č. 44/2001 vykládány v tom smyslu, že brání použití čl. 5 bodu 1 a 3 uvedeného nařízení, za podmínky, že uvedená osoba, jako ředitel a jednatel, vykonávala po určitou dobu ve prospěch uvedené společnosti a pod jejím vedením činnosti, za které protihodnotou pobírala odměnu, což přísluší ověřit předkládajícímu soudu“.

Z citované judikatury SDEU proto vyplývá, že **pod kategorií „zaměstnanec“ ve smyslu čl. 22 bodu nařízení Brusel I bis spadá rovněž člen statutárního orgánu obchodní korporace, a to za předpokladu, že jeho činnost pro společnost trvá po určitou dobu, je vykonávána za odměnu, je vykonávána pod vedením nebo kontrolou jiného orgánu této společnosti (podřízenost) a člen statutárního orgánu může být kdykoliv a bez omezení odvolán.** Žalovaní

1. a 5. měli za to, že všechny uvedené podmínky vyplývající z judikatury SDEU pro závěr, aby byli považováni za zaměstnance ve smyslu čl. 22 bodu 1 nařízení Brusel I bis, jsou v jejich případě splněny, neboť žalovaný 1. byl předsedou představenstva žalobkyně a rovněž jejím generálním ředitelem v době od 21. 5. 2007 do 1. 1. 2013, následně byl pouze členem představenstva, a to do 31. 3. 2013. Žalovaný 5. byl členem představenstva žalobkyně v období od 1. 11. 2007 do 30. 6. 2013. Žalovaní 1. a 5. pobírali za výkon své funkce u žalobkyně pravidelnou odměnu stanovenou na základě smlouvy o výkonu funkce. Žalovaní 1. a 5. dále vykonávali svou činnost pro žalobkyni pod dohledem její dozorčí rady a valné hromady v souladu s pravidly upravenými stanovami žalobkyně. Žalovaní 1. a 5. navíc mohli být kdykoliv a bez omezení odvoláni valnou hromadou žalobkyně. **Argument soudu prvního stupně, že jde v tomto případě o kolektivní orgán společnosti, a nikoliv orgán individuální, je podle názoru žalovaných 1. a 5. bez významu a nemá oporu v relevantní judikatuře SDEU.** Opačný závěr by totiž zakládal neodůvodněnou diskriminaci členů kolektivních orgánů, vedlo by to k nerovnému postavení těchto osob, když členové individuálních statutárních orgánů by požívali ochrany čl. 22 nařízení Brusel I bis, zatímco členové kolektivního orgánu nikoliv. V konečném důsledku by došlo k porušení zásady rovnosti před zákonem a zákazu diskriminace podle Listiny základních práv a svobod, Listiny základních práv Evropské unie a rovněž Evropské úmluvy o ochraně lidských práv.

Žalovaní 1. a 5. dále s odkazem na rozsudek ve věci Holterman argumentovali, že za předpokladu, že bude jejich postavení posouzeno jako „zaměstnanecké“ ve smyslu unijního práva, musí být aplikovány čl. 20 až 23 nařízení Brusel I bis.

Závěr soudu prvního stupně, že toto rozhodnutí „výslovně nestanoví, že ve vztahu k posouzení příslušnosti je v dané věci nutno stanovit příslušnost výhradně podle čl. 22 bodu 1 nařízení Brusel I bis“, je proto nesprávný.

Žalovaní 1. a 5. již v podání ze dne 25. 5. 2018 jasným a konkrétním způsobem tvrdili a doložili, že se v jejich případě jedná o „zaměstnanecký“ poměr ve smyslu unijního práva a že je třeba na ně nahlížet jako na „zaměstnance“ při aplikaci nařízení Brusel I bis. Uvedené kromě jiného znamená, že aplikace čl. 22 brání použití čl. 7 odst. 1 a 2 tohoto nařízení, neboť články 20 až 23 představují speciální úpravu mající aplikační přednost před subsidiárními ustanoveními článků 4 až 8 (oddíl 1 a 2) tohoto nařízení.

Žalovaní 1. a 5. v té souvislosti poukázali na rozhodnutí SDEU ve věci Glaxosmithkline a Laboratoires Glaxosmithkline ze dne 22. 5. 2008, C-462/06, a sice, že „pravidlo zvláštní příslušnosti stanovené v čl. 6 v bodě 1 nařízení č. 44/2001 (tj. nyní čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis) o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech nemůže být použito na spor spadající do oddílu 5 kapitoly II uvedeného nařízení (nyní ve stejném oddílu nařízení Brusel I bis), který se týká pravidel příslušnosti použitelných v oblasti individuálních pracovních smluv.

Z uvedeného plyne, že v rámci nařízení Brusel I bis se pravidla určení příslušnosti národních soudů uplatňují hierarchicky tak, že čl. 10 až 23 (oddíly 3, 4 a 5) tvoří speciální úpravu mající aplikační přednost před subsidiárními čl. 4 až 8 (oddíl 1 a 2). Pro správné určení mezinárodní příslušnosti soudů pro projednání žaloby v tomto sporu je proto nutné zodpovědět otázku, zda na tvrzené nároky uplatněné žalobou nedopadá některé ze speciálních jurisdikčních pravidel podle čl. 10 až 23 nařízení Brusel I bis. Pokud je odpověď kladná, jako v tomto případě, pak je třeba vyloučit aplikaci čl. 4 až 8 (oddíl 1 a 2) nařízení, pokud na ně není výslovně odkázáno v čl. 10 až 23 (oddíly 3, 4 a 5). 6.

Za situace, kdy je namístě aplikovat čl. 20 až 23 nařízení Brusel I bis, není možné aplikovat čl. 7 odst. 1 a 2 ani čl. 8 odst. 1 tohoto nařízení. Žalovaní 1. a 5. jsou fyzickými osobami s

bydlištěm ve Spolkové republice Německo, kteří vykonávali funkci předsedy a člena představenstva žalobkyně, a to v postavení „zaměstnanců“ ve smyslu unijního práva.

Dle čl. 22 bodu 1 nařízení Brusel I bis proto mohou být žalování pouze u soudu tohoto členského státu, v němž mají bydliště, tj. u soudů německých. Krajský soud v Ostravě, potažmo české soudy obecně, proto v tomto sporu nejsou ve vztahu k žalovaným 1. a 5. mezinárodně příslušné.

Nad rámec této argumentace žalování 1. a 5. dále rozporovali závěr soudu prvního stupně, že jsou v této věci žalování ve věci týkající se delikt ní odpovědnosti. Pojem delikt ní odpovědnost je totiž nutno interpretovat autonomně podle terminologie a smyslu unijního práva, nikoliv pouze na základě mechanického odkazu na národní zákonnou úpravu ust. § 194 odst. 5 obchodního zákoníku. Z rozsudku ve věci Holterman totiž mimo jiné vyplývá, že „činnost jednatele vytváří úzké vazby stejného druhu, jako jsou vazby vznikající mezi smluvními stranami, a že je v důsledku toho legitimní mít za to, že žaloba společnosti proti jejímu bývalému jednate li z důvodu údajného neplnění povinnosti řádně vykonávat funkci, která je mu uložena právem obchodních korporací, spadá pod pojem „nároky ze smlouvy“ ve smyslu čl. 5 bodu 1 nařízení č. 44/2001“, tj. čl. 7 odst. 1 nařízení Brusel I bis. Tvrzené nároky uplatněné žalobou jsou založeny na údajné odpovědnosti žalovaných za škodu podle obchodněprávní korporátní legislativy, resp. podle příslušných smluv o výkonu funkce členů představenstva žalobkyně. S ohledem na takto žalobou definované a uplatněné nároky jsou pro stanovení mezinárodní příslušnosti soudů ve světle shora uvedené judikatury SDEU relevantní toli ko čl. 22 bod 1 (individuální pracovní smlouvy), a dále, pouze pokud by nebyla splněna kritéria stanovená rozsudky ve věcech Danosa a Balkaya, čl. 7 odst. 1 nařízení Brusel I bis (nároky ze smluv). V projednávané věci tedy není prostor pro aplikaci čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis (delikt ní odpovědnost).

Řízení před odvolacím soudem (čl. 22 bod 1 nařízení Brusel I bis)

Podle článku 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis osoba, která má bydliště v některém členském státě, může být v jiném členském státě žalována ve věcech týkajících se delikt ní nebo kvazidelikt ní odpovědnosti u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události.

Podle článku 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis osoba, která má bydliště v některém členském státě, může být též žalována, je-li žalováno více osob společně, u soudu místa, kde má bydliště některý ze žalovaných, za předpokladu, že právní nároky jsou spojeny tak úzce, že je účelné je projednat a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí v oddělených řízeních.

Podle článku 20 bodu 1 nařízení Brusel I bis ve věcech týkajících se individuálních pracovních smluv se příslušnost určuje podle tohoto oddílu, aniž jsou dotčeny článek 6, čl. 7 bod 5 a, v případě žalob podaných proti zaměstnavateli, čl. 8 bod 1.

Podle článku 22 bodu 1 nařízení Brusel I bis zaměstnavatel může podat žalobu pouze u soudů toho členského státu, v němž má zaměstnanec bydliště.

Podmínky řízení představují základní procesní předpoklady, za kterých soud může ve věci jednat a rozhodnout. Vzhledem k tomuto významu musí být případná absence podmínek řízení postavena v průběhu řízení najisto. Jednou z těchto podmínek je i pravomoc (mezinárodní příslušnost) soudů České republiky.

Nařízení Brusel I bis vychází z pravidla actor sequitur forum rei, tedy ze zásady, že osoba, která má

bydliště (domicil) v členském státě, musí být žalovaná v tomto státě, není-li výslovně v nařízení uvedeno jinak. **Toto základní pravidlo příslušnosti z pohledu personální vazby je vyjádřeno v člancích 5 a 6 nařízení. Takto je tedy v nařízení Brusel I bis vymezena tzv. základní příslušnost, která se uplatní, není-li výslovně dále v nařízení stanoveno jinak.**

V člancích 7 a 8 nařízení Brusel I bis je upravena příslušnost alternativní, tj. na výběr daná mezi příslušnou variantou alternativní příslušnosti a příslušností základní. Alternativní příslušnost je výjimkou z obecného pravidla, tj. základní příslušnosti, a jako taková má být aplikována restriktivně, předvídatelně a v souladu se svým účelem. Nařízení Brusel I bis koncipuje alternativní pravidla tak, aby jimi založené sudiště bylo co nejúžeji spojeno s předmětným sporem s cílem umožnit řádný výkon spravedlnosti a zajistit proces v souladu se zásadou procesní ekonomie. Alternativní příslušnost je rozdělena do dvou článků, přičemž v čl. 7 jsou obsaženy alternativy hmotněprávního charakteru (jako alternativy k základnímu pravidlu) a v čl. 8 alternativy procesní (alternativy jak k pravidlu obecnému, tak i alternativám hmotněprávním). **Čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis, která aplikoval soud prvního stupně, umožňuje ve věcech deliktní nebo kvazideliktní odpovědnosti žalovat u soudu místa, kde došlo či může dojít ke škodné události.** Stran aplikace tohoto ustanovení, a to výkladu pojmů „delikt“ nebo „kvazidelikt“ odvolací soud poukazuje na následující rozhodnutí SDEU: C-27/02 Petra Engler proti Janus Versand GmbH, 9/87 SPRL Arcado proti SA Haviland, C-334/00 Fonderie Officine Meccaniche Tacconi SpA proti Heindrich Wagner Sinto Maschinenfabrik GmbH (HWS), C-167/00 Verein für Konsumenteninformation proti Karl Heinz Henkel, C-18/02 Danmarks Rederiforening proti LO Landsorganisationen, C-26/91 Jakob Handte & Co. GmbH proti Traitements Mécano-chimiques des Surfaces SA, či C-343/04 Land Oberösterreich proti ČEZ. **Lze shrnout, že o deliktní či kvazideliktní odpovědnost podle tohoto ustanovení se jedná v případě narušení zájmu chráněného objektivním právem. Mezi pachatelem a poškozeným existuje faktický vztah, kdy poškozený je v dosahu protiprávnosti pachatele. V důsledku protiprávního jednání pachatele vůči objektivním právem chráněnému zájmu poškozeného vzniká mezi nimi právní vztah, a to vztah odpovědnostní, přičemž příslušnost pro spory z tohoto odpovědnostního vztahu může být alternativně určena podle čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis.** Pojem „delikt“ je přitom třeba vykládat jako situace, kdy subjekt nese odpovědnost, která je jiná než smluvní, resp. pro situace, kde závazek není převzatý dobrovolně /srovnej ROZEHNALOVÁ, N., VALDHANS, J., DRLIČKOVÁ, K., KYSELOVSKÁ, T. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I). Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 244-253 s./.

K výkladu pojmu „škodná událost“ odvolací soud dále poukazuje na tato rozhodnutí SDEU: 21/76 Handelswekerij G. J. Bier BV proti Mines de potasse d'Alsace SA, C-178/08 Zuid-Chemie BV proti Filippo's Mineralenfabriek NV/SA C-51/97 Réunion européenne SA and Others proti Spliethoff's Bevrachtingskantoor BV, C-220/88 Dumez France SA and Tracoba SARL proti Hessische Landesband, C-364/93 Antonio Marinari proti Lloyds Bank, a též C-168/02 Rudolf Kronhofer proti Marianne Maier a spol.

Odvolací soud rovněž v té souvislosti odkazuje na rozhodnutí vztahující se k výkladu těchto pojmů v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 864/2007 ze dne 11. 7. 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (nařízení Řím II).

Příslušnost pro spojené žaloby upravená v článku 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis znamená, že je-li žalováno více osob společně a nároky vůči těmto osobám jsou spojeny tak úzce, že je účelné je projednat a rozhodnout o nich společně, je k projednání žaloby příslušný soud místa, kde má bydliště některý ze žalovaných, přičemž smyslem je, jak již uvedl soud prvního stupně, zabránit vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí, a to v oddělených řízeních. **Uvedený článek nařízení je možno aplikovat pouze při splnění tří podmínek, a to že žaloba je podána k soudu bydliště**

jednoho ze žalovaných, dále musí se jednat o právní nároky spojené tak úzce, že je účelné je projednat a rozhodnout společně, a dále má tím být zabráněno vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí v oddělených řízeních. V případě první podmínky je zřejmé, že příslušnost nemůže být založena podle jiného než obecného pravidla. V té souvislosti odvolací soud, tak jako žalovaní, poukazuje na rozhodnutí SDEU C-462/06, Glaxosmithkline a Laboratoires Glaxosmithkline proti Jean-Pierre Rouard, **ve kterém Soudní dvůr odmítl založení příslušnosti dle tohoto speciálního pravidla pro individuální pracovní smlouvy, když konstatoval, že požadavek řádného výkonu spravedlnosti by vyžadoval, aby se článku 8 odst. 1 mohl dovolávat jak zaměstnanec, tak zaměstnavatel. A skutečnost, že by se tohoto ustanovení mohl dovolávat zaměstnavatel, by mohla zbavit zaměstnance ochrany, kterou mu zajišťují pravidla speciální příslušnosti.** Zbývajícími dvěma podmínky, a to povahou a intenzitou úzkého spojení nároků, se Soudní dvůr zabýval např. v rozhodnutí C-539/03 Roche Nederland BV a spol. proti Frederick Primus, Milton Goldenberg, C-98/06 Freeport plc proti Olle Arnoldsson či C-145/10 Eva-Maria Painer proti Stanard Verlags GmbH a spol.

V té souvislosti odvolací soud souhlasí se závěrem krajského soudu, že s ohledem na žalobkyní vymezený skutek lze nároky vůči žalovaným 1., 2., 3., 4. a 5. považovat za nároky spojené tak úzce, že je účelné je projednat a rozhodnout o nich společně s cílem zabránit vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí.

Soud prvního stupně však pochybil, když aplikoval čl. 7 a 8 nařízení Brusel I bis, aniž by se nejprve zabýval prioritní otázkou, a zároveň zásadní námitkou odvolatelů, tj. zda žalovaní 1., 4. a 5. mají z pohledu nařízení Brusel I bis postavení zaměstnanců. Soud prvního stupně se k této otázce v podstatě nijak nevyjádřil, když pouze argumentoval, že rozhodnutí SDEU ve věcech Danosa, Balkaya a Holterman se netýkají zcela identických případů, jako v projednávané věci, a proto jejich závěry zde nelze aplikovat.

Je třeba si totiž uvědomit, že speciální příslušnost upravená v oddílech 3, 4 a 5 nařízení Brusel I bis má povahu lex specialis k výše uvedenému obecnému i alternativním pravidlům (článek 20 bod 1). Žalobce proto, obecně vzato, nemůže volit mezi těmito pravidly a pravidlem obecným, jako v případě alternativ, ale je povinen využít pravidlo speciální. V případě, že je slabší strana, k jejíž ochraně daná ustanovení slouží, na straně žalovaných, může být tato žalována pouze v místě svého bydliště, neboli nemůže být využito žádné alternativní pravidlo. Promítnuto do projednávané věci to znamená, že pokud by žalovaní 1., 4. a 5. byli z pohledu nařízení Brusel I bis považováni za zaměstnance, mohli by být žalováni jen a pouze v členském státu, v němž mají své bydliště, a to zcela bez zřetele na alternativní pravidla obsažená v čl. 7 a 8 tohoto nařízení.

Nařízení Brusel I bis nedefinuje pojem „individuální pracovní smlouva“ a ani pojem „zaměstnanec“, přičemž tyto pojmy je nutné vykládat autonomním („unijním“) způsobem, který bude společný všem členským státům (srovnej např. rozsudek Mahamdia, C-154/11, bod 42, rozsudek ve věci Holterman, bod 37, rozsudek ve věci Balkaya, bod 33, rozsudek Komise v. Portugalsko, C-55/02, bod 49, anebo rozsudek Confédération générale du travail a další, C-385/05, bod 47). Povaha pracovního poměru podle vnitrostátního práva pro postavení zaměstnance ve smyslu práva unijního proto nemá žádné důsledky (rozsudek ve věci Balkaya, bod 33, rozsudek Kiiski, C 116/06, bod 26).

Otázkou, zda má být člen statutárního orgánu kapitálové společnosti, který vykonává činnost pro tuto společnost, považován za zaměstnance ve smyslu unijních předpisů, se SDEU zabýval právě v rozhodnutích, na která poukazují žalovaní 1., 4. a 5., tj. rozhodnutích ve věcech Danosa, Balkaya a Holterman. Z těchto rozhodnutí a z dalších, dále odkazovaných,

vyplývá, že pojem „zaměstnanec“ nelze vykládat různě podle jednotlivých vnitrostátních právních řádů a musí být vymezen objektivními kritérii, která charakterizují pracovní poměr s ohledem na práva a povinnosti dotčených osob. Základní charakteristikou pracovního poměru je přitom okolnost, že určitá osoba vykonává po určitou dobu ve prospěch jiné osoby a pod jejím vedením činnosti, za které protihodnotou pobírá odměnu (obdobně rozsudky Lawrie-Blum, 66/85, Recueil, s. 2121, body 16 a 17, Allonby, C 256/01, Recueil, s. I 873, bod 67, Kiiski, C 116/06, bod 25, Komise v. Itálie, C-596/12, bod 17).

Na člena statutárního orgánu kapitálové společnosti, který pro tuto společnost, která ho jmenovala, vykonává činnost a je její nedílnou součástí, je proto nutno pohlížet tak, že má postavení zaměstnance ve smyslu unijního práva, pokud svou činnost po určitou dobu vykonává pod vedením nebo kontrolou jiného orgánu této společnosti a pokud za tuto činnost pobírá odměnu (rozsudek ve věci Danosa, body 51 a 56, rozsudek ve věci Holterman, bod 49 či rozsudek ve věci Balkaya, bod 39).

Pro posouzení tohoto postavení je mj. zásadní zjištění a závěr, zda mezi členem statutárního orgánu a společností existoval vztah podřízenosti ve smyslu judikatury Soudního dvora k pojmu „zaměstnanec“, což vždy záleží na konkrétních aspektech jednotlivého případu (rozsudek ve věci Danosa, bod 46, rozsudek ve věci Balkaya, bod 37). Přitom platí, že skutečnost, že osoba má postavení člena statutárního orgánu kapitálové společnosti, ještě sama o sobě nevyklučuje, že se tato osoba nachází vůči této společnosti ve vztahu podřízenosti (rozsudky ve věci Danosa, bod 47, ve věci Balkaya, bod 38, jakož i ve věci Komise v. Itálie, C-596/12, body 14, 17 a 18).

Je proto třeba zkoumat podmínky, za nichž byl člen orgánu do funkce přijat, povahu funkce, která mu byla svěřena, rámec, v němž je tato funkce vykonávána, rozsah pravomoci dotyčného a kontrolu, jíž podléhá v rámci společnosti, jakož i okolnosti, za nichž může být odvolán (rozsudky ve věci Danosa, bod 47, Balkaya, bod 39, obdobně Holterman, bod 49).

V té souvislosti odvolací soud upozorňuje, že ve vztahu k posouzení postavení členů statutárních orgánů jako „zaměstnanců“ dle nařízení Brusel I bis neshledává žádnou rozumnou odlišnost v postavení člena individuálního a člena kolektivního statutárního orgánu. Nařízení Brusel I bis považuje „zaměstnance“ za slabší stranu, které i z hlediska mezinárodní příslušnosti soudů přiznává vyšší ochranu a výhodnější postavení, přičemž obecně není důvod členy kolektivních statutárních orgánů z této ochrany vylučovat.

Jelikož se soud prvního stupně, veden nesprávným právním názorem, nezabýval klíčovou otázkou stran mezinárodní příslušnosti, tj. postavením žalovaných 1., 4. a 5. jako „zaměstnanců“ dle nařízení Brusel I bis, tedy mj. k tvrzením těchto žalovaných neprováděl žádné dokazování, resp. šetření, a nečinil k tomuto žádné skutkové závěry, odvolací soud dle ust. § 219a odst. 1 písm. a) o.s.ř. usnesení soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení /ust. § 221 odst. 1 písm. a) o.s.ř./.

V dalším řízení bude soud prvního stupně postupovat v intencích shora uvedeného, tedy učiní potřebná zjištění k postavení žalovaných 1., 4. a 5., a následně ve věci znovu rozhodne. **Krajský soud přitom k posouzení splnění podmínek mezinárodní příslušnosti českých soudů ve smyslu nařízení Brusel I bis nemusí (ale může) provádět dokazování při jednání postupem podle ust. § 122 odst. 1 o.s.ř. (srovnej usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2017 sp. zn. 30 Cdo 5535/2015 či ze dne 7. 9. 2017 sp. zn. 32 Cdo 4053/2015).**

V případě, že soud prvního stupně dospěje k závěru, že žalovaní 1., 4. a 5. nemají z pohledu mezinárodní příslušnosti dle nařízení Brusel I bis postavení zaměstnanců, tedy se neuplatní pravidla

speciální příslušnosti dle článků 20 a 22 tohoto nařízení, bude se zabývat naplněním předpokladů alternativní příslušnosti, a to z pohledu článků 7 odst. 1 a 2, a to zejména z pohledu judikatury SDEU. V té souvislosti bude zejména zkoumat, zda ve smyslu článku 7 odst. 2 tohoto nařízení se jedná o věc týkající se „deliktní“ odpovědnosti, či naopak jde o „nárok ze smlouvy“ dle článku 7 odst. 1, jak namítají odvolatelé. **Odvolací soud podotýká, že ačkoliv soud prvního stupně projednávaný případ považoval za věc týkající se „deliktní odpovědnosti“, tento svůj závěr řádně neodůvodnil. Jak výše uvedeno, nelze pojmy užívané v nařízení Brusel I bis vykládat podle vnitrostátního práva, ale naopak autonomně a jednotně pro všechny členské státy (srovnej rozhodnutí LTU proti Eurocontrol, 29/76). K příslušnosti ve věcech deliktní či kvazideliktní odpovědnosti odvolací soud odkazuje na odstavec 29 tohoto odůvodnění.**

Za nároky ze smluv přitom lze považovat i nároky vyplývající z práva společností, neboť, obecně vzato, společenská smlouva, která je základem existence společnosti, je smlouvou dle článku 7 odst. 1 nařízení Brusel I bis. Pod pojem nároky ze smluv tak je možno podřadit i závazky, které mají svůj základ ve vztahu mezi společností a jejím členem, přičemž není rozhodné, zda povinnost člena vzniká na základě samotného členství nebo na základě rozhodnutí orgánu společnosti (srovnej rozsudek Martin Peters Bauunternehmung GmbH proti Zuid Nederlandse Aannemers Vereniging, 34/82). **Odpovědnost členů (společníků, akcionářů) vůči společnosti má smluvní povahu, přičemž totéž platí o vztahu mezi společností na straně jedné a členy statutárních orgánů na straně druhé /srovnej ROZEHNALOVÁ, N., VALDHANS, J., DRLIČKOVÁ, K., KYSELOVSKÁ, T. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I). Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 228 s./.**

V té souvislosti odvolací soud, tak jako odvolatelé, odkazuje rovněž na závěry SDEU v rozsudku ve věci Holterman, body 66 až 79.

Závěr

- **Speciální příslušnost upravená v oddílech 3, 4 a 5 nařízení Brusel I bis (viz kupř. článek 20 bod 1) má povahu lex specialis k obecnému i alternativním pravidlům uvedených v čl. 7 a 8 nařízení Brusel I bis**
- **Z rozhodnutí SDEU Danosa, Balkaya a Holterman vyplývá, že člen statutárního orgánu kapitálové společnosti, který vykonává činnost pro tuto společnost, může být považován za zaměstnance ve smyslu článku 20 bod 1 nařízení Brusel I bis**
- **Pojem „individuální pracovní smlouva“ a pojem „zaměstnanec“ užitý v článku 20 bod 1 nařízení Brusel I bis je třeba vykládat autonomním („unijním“) způsobem, který bude společný všem členským státům, a nikoliv podle vnitrostátního práva**
- **Na člena statutárního orgánu kapitálové společnosti, který pro tuto společnost, která ho jmenovala, vykonává činnost a je její nedílnou součástí, je proto nutno pohlížet tak, že má postavení zaměstnance ve smyslu unijního práva (a tedy i nařízení Brusel I bis), pokud svou činnost po určitou dobu vykonává pod vedením nebo kontrolou jiného orgánu této společnosti a pokud za tuto činnost pobírá odměnu**
- **Ve vztahu k posouzení postavení členů statutárních orgánů jako „zaměstnanců“ dle nařízení Brusel I bis je třeba nahlížet na postavení člena individuálního a člena kolektivního statutárního orgánu stejným způsobem**
- **Nárok na náhradu škody, kterou měli žalovaní žalobkyni způsobit jako členové jejího představenstva při výkonu této funkce, má povahu nároku ze smlouvy dle článku 7 odst. 1 nařízení Brusel I bis a nikoliv nároku z deliktu dle článku 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis**

Jak vyplývá z výše uvedeného odůvodnění usnesení Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 5 Cmo 224/2018, ze dne 24. 4. 2019, věc byla vrácena zpět Krajskému soudu v Ostravě

k došetření s tím, že pokud budou splněny podmínky definované judikaturou SDEU, je třeba námitce žalovaných vyhovět a řízení zastavit, neboť v takovém případě členy představenstva lze smyslu článku 20 bod 1 nařízení Brusel I bis žalovat jen u soudů toho členského státu, v němž má zaměstnanec bydliště, tj. zde v Nizozemském království, resp. Spolkové republice Německo a nikoliv v České republice.

JUDr. Vladimír Janošek,

advokát

trvale spolupracující s [ARROWS advokátní kancelář, s.r.o.](#)

V Jámě 699/1

110 00 Praha 1

Tel.: +420 731 773 563

e-mail: janosek@arws.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)